

การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม: ศึกษากรณีแฟนชายรักชายต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์

สุเมธ ชัยไธสง¹

¹คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายการการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก 2) อธิบายการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในที่นี้คือแฟนที่ถือเพศสภาพแบบชายรักชายแบบเกย์ และสาวข้ามเพศ เพื่ออธิบายการสร้างตัวตนและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ ของแฟนนางงามผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายทั้งแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล การสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าสู่ความเป็นแฟนด้วยตัวแปรที่สำคัญได้แก่ เพศสภาพสำนึกเรื่องชาติ และรสนิยมชื่นชอบความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารผ่านอัตลักษณ์ของนางงามไทย และนางงามต่างชาติ โดยนางงามมีลักษณะเป็น “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ” (Extraordinary Woman) และแฟนได้สร้างตัวตนจากตัวบทนางงามในด้าน อากัปกริยา การสร้างและตกแต่งร่างกาย การสร้างความรู้ความสามารถ และวิธีคิดแบบนางงาม โดยสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศผ่านการสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มย่อย การสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารมวลชน และสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนตัว โดยอัตลักษณ์ที่แฟนสร้างและสื่อสารนั้นเป็นอัตลักษณ์ทางเพศแบบผสมผสาน (Hybridity) ระหว่างตัวตนเดิมของแฟนและความเป็นนางงาม ซึ่งสะท้อนว่าการประกวดนางงามไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของผู้หญิงนางงามเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่สื่อสารและต่อสู้เรื่องอัตลักษณ์ทางเพศของชายรักชายแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศร่วมด้วย

คำสำคัญ: การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ, นางงาม, แฟน, ชายรักชาย, การประกวดนางงาม

Gender Identity Communication of Beauty Queen Fans: A Case Study of Homosexual Fans towards Miss Universe Thailand Pageant

Sumate Chaithaisong¹

¹Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Abstract

The purposes of this research were to examine 1) gender identity creation from the beauty queen texts of individual homosexual fans; and 2) gender identity communication towards beauty queen of individual homosexual fans which is divided into gay male and transgender women. Aiming to explain the gender identity communication across the perimeter between the femininity of the beauty queen and the homosexuality of the fans toward Miss Universe Thailand pageant, qualitative research methodology was employed. Participatory observation by which the researcher took part in data derivation, in-depth interviews and documentary research were conducted in this study.

The results revealed the following issues. 1) Significant variables that influenced sample group entered this fan base were including gender, nationalism and the taste of globalism communicated through the identity of Thai and foreign beauty queens which representing “a woman beyond imagination” (extraordinary woman). The fans’ identity created through the beauty queen texts from both of gays and transgenders implied that their self-created texts represented their manner, body creating, dressing, knowledge, ability and pattern of thought. 2) The self-created texts and representation communicated through intrapersonal communication, Interpersonal communication, small group communication, large group communication, and mass communication through private online social media account. These characteristics were combined gender identities (hybridity) between the original identity of the fans and the beauty queens, which reflects that the beauty pageant is not only spaces for communicating gender identity of beauty women, but also a space to communicate and fight for gender identity of homosexuals and transgender women.

Keywords: Gender Identity Communication, Beauty Queen, Fans, Homosexual, Beauty Pageant

บทนำ

วัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับรูปสมบัติโดยเฉพาะของสตรี และแนวคิดการเปรียบเทียบเพื่อหาหญิงงามที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏเรื่อยมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยสิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมดังกล่าวได้อย่างชัดเจนคือการประกวดความงามของสตรี หรือ “การประกวดนางงาม” ที่เป็นการสร้างสถานภาพหญิงงามที่สุดโดยสื่อกิจกรรมการประกวดเป็นผู้ให้สถานภาพดังกล่าวแก่ผู้หญิงคนนั้น ๆ ปรากฏการณ์การประกวดนางงามเป็นหนึ่งในเครื่องบ่งชี้การวิเคราะห์ภาวะสตรีนิยม เนื่องจากนางงามผู้เป็นตัวแทนไม่ได้สะท้อนเพียงโครงสร้างทางสังคมเรื่องเพศสภาพ แต่ยังรวมถึงชาตินิยม คุณธรรม ความทันสมัย และโลกาภิวัตน์ (Banet-Weiser, 1999; Cohen et al., 1996) อันเป็นที่มาของการศึกษาพื้นที่การประกวดของนางงามด้วยทัศนะและมุมมองทางวิชาการจากหลายสาขา ทั้งมุมมองของนักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสื่อสารมวลชน นักสิทธิมนุษยชน และนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ผู้วิจัยได้ทบทวน และพบว่าความหมายของตัวนางงาม และพื้นที่การประกวดนางงามนั้นมีหลากหลาย ทั้งความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนความเป็นชาติในการนำเสนอเรื่องราวของชาติผ่านตัวนางงาม (Özdemir, 2016) และความหมายของนางงามในฐานะผู้ใช้ความงามเป็นแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนกับนายทุนและกระบวนการกลายเป็นสินค้าภายใต้ทุนร่างกายของนางงาม (สุจิตรา อรุณพิพัฒน์, 2550) ตลอดจนความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนของผู้หญิงที่ถูกให้ความหมายด้านเพศสภาพความเป็นหญิงโดยสื่อมวลชน (ทวิรัตน์ คงคราญ, 2534) หรือแม้กระทั่งความหมายของนางงามในฐานะผู้ถูกกระทำอย่างน่าเห็นใจ (Bloul, 2012) และนางงามกับสิทธิคุณค่าความเป็นมนุษย์ (ชลธิชา พันธุ์พานิช, 2537) แต่ยังไม่มีการอธิบายถึงอำนาจในการกำหนดความหมายของนางงามที่มาจากผู้ชมประเภทแฟน ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวนางงาม จนนำมาสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองในผู้รับสารประเภทแฟน

จากประสบการณ์การคลุกคลีอยู่ในกลุ่มแฟนคลับนางงามมากกว่า 14 ปีของผู้วิจัย ทำให้พบข้อสังเกตบางประการว่าแฟนนางงามส่วนใหญ่มีเพศสภาพแบบเพศทางเลือก (LGBT) ซึ่งมีลีลาชีวิตในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายแตกต่างกันไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ซึ่งเป็นการประกวดที่เฟ้นหานางงามเป็นตัวแทนของชาติไปประกวดในรายการใหญ่คือมิสยูนิเวิร์ส หรือ นางงามจักรวาล ซึ่งเป็นที่รับรู้ในกลุ่มแฟนว่าเป็น “โอลิมปิกนางงาม”

จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาบทความวิจัยชิ้นนี้ ที่มุ่งอธิบายการใช้พื้นที่การประกวดนางงามเป็นพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของ “แฟนปัจเจก” ผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชาย อันเป็นการรวมตัวแบบข้ามปริมณฑลของเพศสภาพและเพศวิถีระหว่าง “ความเป็นหญิงของนางงาม และความเป็นชายรักชายของแฟน” โดยมุ่งอธิบายประเด็นชนชั้น

เพศสภาพ การตีความตัวบท การสร้างตัวตนจากตัวบท และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟน อันเป็นเครื่องสะท้อนการรวมตัวแบบข้ามพื้นที่แห่งเพศสภาพและเพศวิถีระหว่าง “ความเป็นหญิงของนางงาม และความเป็นชายที่รักชายของแฟน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาการสร้างตัวตน และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟน ปัจจุบันคือแฟนที่ถือเพศสภาพแบบชายรักชาย โดยแบ่งเป็นแฟนแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาแฟนรายการประกวดนางงามมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ และมิสยูนิเวิร์ส ซึ่งเป็นรายการประกวดนางงามระดับชาติและระดับนานาชาติที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ซึ่งทั้ง 2 รายการได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มแฟนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชายรักชายแบบเกย์ และสาวข้ามเพศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร (เอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก สื่อวิดีโอออนไลน์ประเภทยูทูบ)
2. ในบทความวิจัยชิ้นนี้มุ่งอธิบายในฐานะแฟนปัจจุบัน (แฟนผู้ชื่นชอบตัวบทนางงามเพียงลำพังและยังไม่ได้การรวมกลุ่มทางสังคมเป็น “แฟนคลับ”) โดยแบ่งเป็นแฟนนางงามแบบเกย์ 5 คน (ตี, ณัฐ, น็อต, อินดี้, โก) และแฟนนางงามแบบสาวข้ามเพศ 4 คน (เชรี, เปียร์, เปียโน, เข้ม)
3. บทความนี้มุ่งอธิบายแฟนปัจจุบัน ซึ่ง หมายถึงแฟนนางงามที่ยังไม่ได้การรวมกลุ่มทางสังคมเป็นแฟนคลับ

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observer as Participant) โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างคือแฟนปัจจุบันที่ถือเพศสภาพที่มีความหลากหลาย โดยแบ่งเป็น เกย์ และ สาวข้ามเพศ โดยเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากกลุ่มแฟนคลับนางงาม “ที เพจเ็นท์” (T-pageant) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เกย์ โดยข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับ “เกย์” ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ชายรักชายผู้ที่มีการแสดงออกทางเพศของเกย์ที่ยังคงรูปแบบวัฒนธรรมความเป็นผู้ชายไว้เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การไว้ผมสั้น การแต่งกาย การไม่แต่งหน้าแบบวัฒนธรรมผู้หญิง แต่มีจิตใจที่รักผู้ชายด้วยกัน ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างเกย์จำนวน 5 คน

สาวข้ามเพศ ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ที่ใช้ในการคัดเลือกสาวข้ามเพศในงานวิจัยชิ้นนี้ คือผู้ชายที่มีการแสดงออกทางเพศผ่านการแต่งกายแบบวัฒนธรรมความเป็นผู้หญิง ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของผู้หญิง การไว้ผมแบบผู้หญิง การแต่งหน้าแบบวัฒนธรรมผู้หญิง และมีจิตใจรักผู้ชาย นับเป็นกลุ่มชายรักชายแบบสาวข้ามเพศโดยไม่ถือการแปลงเพศสรีระเป็นสำคัญ ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างสาวข้ามเพศจำนวน 4 คน

ทั้งนี้เพื่อความเป็นไปได้ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เนื่องจากการสำรวจเพศสภาพและเพศวิถีบางประการที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน อาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมทางการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์แบ่งที่สามารถสังเกตได้จากภายนอกและทำการสังเกต หรือขออนุญาตสัมภาษณ์ตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสรุปออกมาเป็นเกณฑ์ต่าง ๆ คือ ชนชั้น เพศสภาพ การตีความตัวตน การสร้างตัวตนจากเนื้อหาางาม และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ โดยนำเสนอข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และตีความบนพื้นฐานมุมมองของผู้ถูกศึกษาผ่านการตีความของผู้วิจัย เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมปกติและนิยามความเป็นนางงามตามมุมมองของแฟน ตลอดจนการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวตนนางงามของแฟน

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตผ่านการฟังตัวของผู้วิจัยในพื้นที่แฟนคลับทั้งพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ออนไลน์ การวิจัยเอกสารโดยถอดเทปคำสัมภาษณ์ที่กลุ่มเป้าหมายได้ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ และคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย ได้พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทราบถึงการตีความ การสร้างตัวตน ตลอดจนอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพและเพศวิถีจากตัวตนนางงาม

โดยข้อค้นพบในตารางที่ 1 อันเป็นตารางที่แสดงผลการวิจัยในประเด็นเรื่อง “การสร้างตัวตน” และ “การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ” จากตัวตนนางงามของแฟนผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายต่อไปนี้เป็นข้อค้นพบจากการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยอันประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล การสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร (เอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก สื่อวิดีโอออนไลน์ประเภทยูทูบ) และอธิบายตามประเด็นที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายตามประเด็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การตีความ การสร้างตัวตนและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม

เกณฑ์ ในการวิเคราะห์	ข้อค้นพบ
1. ชนชั้น	ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางเนื่องจากมีต้นทุนเวลาและต้นทุนทุนทรัพย์
2. เพศสภาพ	เพศสภาพมีผลต่อการเข้าสู่การเป็นแฟนนางงาม เนื่องจากต้องการถือบทบาททางเพศแบบ “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ”
3. การตีความตัวบท	นางงามคือตัวแทนของฉัน นางงามคือตัวแทนของชาติ การประกวดนางงามคือ “สงครามตัวแทน”
4. การสร้างตัวตนจากเนื้อหานางงาม	อาภักปกริยา การสร้างและตกแต่งร่างกาย ความรู้ความสามารถ วิธีคิดแบบนางงาม
5. การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ	สื่อสารกับตนเอง สื่อสารระหว่างบุคคล(กับเพื่อนชายรักชายด้วยกัน) สื่อสารมวลชน. สื่อสังคมออนไลน์โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ)

จากตารางที่ 1 ข้างต้น ในบทความชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลในประเด็นหลักคือ 1. การตีความตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก 2. การสร้างและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก

1. การตีความตัวบทนางงาม

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า การตีความตัวบทนางงามของแฟนมีการตีความโดยให้ความหมายที่หลากหลาย ทว่าความหมายที่พบเป็นหลัก คือ นางงามเป็นตัวแทนของแฟนเอง หรือ “นางงามคือตัวแทนของฉัน” และความหมายที่สะท้อนสำนึกเรื่องชาตินิยมคือ “นางงามคือตัวแทนของชาติ” ซึ่งอาจกล่าวได้โดยสรุปว่าตัวบทนางงามในความหมายของแฟนนางงามนั้นหมายถึง “สงครามตัวแทน” ทั้งตัวแทนความเป็นหญิงของตน และตัวแทนศักดิ์ศรีของชาติ

1.1 การตีความเสมือนเป็นตัวแทนความเป็นหญิงของแฟนเอง

ความหมายของนางงามในฐานะ “ตัวแทนความเป็นผู้หญิงของแฟน” เป็นความหมายที่พบหลัก ๆ ทั้งจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและทั้งจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดังกรณีส่วนหนึ่งในคำสัมภาษณ์ของเชรี วัย 39 ปี เจ้าของตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ซูเปอร์แฟน นางงามจักรวาล ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “จริง ๆ พี่อยากเป็นนางงามจักรวาลจะตาย ไม่ได้อยากเป็นแค่แฟนนางงาม

จักรวาลเนี่ย" สะท้อนการตีความตัวบทนางงามที่แฟนนางงามตีความว่าเป็นเสมือนตัวแทนความเป็นผู้หญิงของตนเอง ในขณะที่จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เว็บไซต์ T-pageant และกลุ่มปิดเฟซบุ๊กของกลุ่มแฟนคลับ T-pageant ได้พบว่าแฟนนางงามมีการแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนถึงการให้ความหมายนางงามในฐานะตัวแทนความฝันของตน ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยจินตนาการว่าตนเป็นนางงามคนต่าง ๆ ทั้งนางงามไทยและนางงามต่างชาติ ผ่านการตั้งชื่อบัญชีสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊กส่วนตัวของตน เช่น "บุญรอด ลี เนลส์ ปีเตอร์" ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากชื่อนางงามจักรวาลปี 2017 ชาวแอฟริกาใต้คือ "เดมิ ลี เนลส์ ปีเตอร์" รวมถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านภาษาที่สะท้อนอากัปกริยาแบบนางงาม ได้แก่ "ปรายตาแบบดาเยนา" "หักข้อมือขวาแบบเนท" (ดาเยนา เป็นชื่อนางงามจักรวาล ค.ศ. 2008, เนท หมายถึง อนิภรณ์ เกลิมบุรณวงศ์ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ พ.ศ. 2558)

หรือกรณีคำสัมภาษณ์ของอินดี้ แฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์วัย 25 ปีที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า "หนูชอบจริตมาเรีย (มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ พ.ศ. 2560) มากพี เวลาหนูอยู่คนเดียวหนูก็หัดเดินหักสะโพกแบบมารีญาอรอบชุดว่ายน้ำ"

หรือแม้กระทั่งคำสัมภาษณ์ที่บอกไว้อย่างชัดเจนของเป็โน สาวข้ามเพศวัย 25 ปี ที่กล่าวว่า "หนูอยากเป็นนางงามนะพี แต่เป็นไม่ได้เลยมาเป็นแฟนนางงามแทน แต่ปีหน้าหนูจะลงประกวดทิฟฟานีนะ"

หลักฐานคำสัมภาษณ์ที่หลากหลายข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความหมายตัวบทนางงามของแฟนที่ให้ความหมายของตัวบทนางงามในฐานะตัวแทนแห่งความเป็นผู้หญิงของตนเอง ซึ่งนางงามเป็นลักษณะพิเศษกว่าผู้หญิงทั่วไปตามความหมายในมุมมองของแฟน (Extraordinary Women) ดังคำสัมภาษณ์ของดี้ ที่กล่าวว่า

"นางงามมันเป็นผู้หญิงที่เหนือจินตนาการอะ มันเป็นช่วงเวลาที่เป็นจริง มัน Beyond ผู้หญิงขึ้นไปอีกอะ"

และคำสัมภาษณ์ของเชรีที่ได้กล่าวไว้ว่า

"การแสดงความเห็นกับอก เห็นมั้ยกะทุตรงบันไดทางขึ้น BTS นะ ที่เค้าชอบไปตั้งกระทุเล่นกัน มันก็บ่งบอกว่าจริง ๆ แล้วเธออยากเดินแบบนางงาม เธออยากเป็นนางงาม"

1.2 การตีความตัวบทนางงามในฐานะตัวแทนของชาติ (นางงามคือตัวแทนของชาติ)

นอกจากในการตีความของแฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์และแบบสาวข้ามเพศที่พบชุดความหมายเรื่อง "นางงามคือตัวแทนของฉัน" แล้ว ยังพบชุดความหมาย "นางงามคือตัวแทนของชาติ" โดยความหมายดังกล่าวสะท้อนผ่านคำพูดของแฟนนางงามที่กล่าวถึงนางงามผู้เป็นตัวแทนของประเทศในการประกวดนางงามจักรวาล ดังกรณีตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของดี้ แฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์วัย 36 ปี ที่กล่าวถึงนางงามตามความคิดของตนไว้ว่า "พีว่า

นางงามจักรวาลมัน Equal เท่ากับทีมชาติอะ"

หรือการแสดงความเห็นเกี่ยวกับนางงามผู้หนึ่งที่มีผู้แสดงความเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มปิดเฟซบุ๊กT-Pageant อย่างสอดคล้องตรงกันในชุดความหมายที่ว่านางงามคือตัวแทนของชาติ เช่น คำกล่าวแสดงความคิดเห็นที่ได้กล่าวไว้ว่า

"เรื่องความสวยเป็นเรื่องนานาจิตตัง แต่ที่แน่ ๆ เราว่า น้อย (มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส ปี 2005) เป็นสมบัติของนางงามไทยเลยละ"

โดยเหตุผลที่แฟนนางงามรายดังกล่าวได้สรุปว่า น้อย หรือชนันภรณ์ รสจันทร์ (มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2548) เป็นสมบัติของนางงามไทย ด้วยเหตุผลเรื่องบุคลิกภาพอุปนิสัยและความรู้ความสามารถในฐานะผู้หญิงยุคใหม่ เนื่องจากเธอคือนางงามที่ปัจจุบันถืออาชีพกัปตันสายการบินเอกชน ซึ่งเป็นอาชีพที่แตกต่างไปจากนางงามรายอื่น ๆ และเป็นอาชีพที่สังคมส่วนใหญ่มองว่าเป็นของผู้ชาย

อย่างไรก็ตามพบการตีความในฐานะตัวแทนผู้หญิงของโลกในแฟนนางงามบางราย ทว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสำนึกเรื่องชาตินิยม (Nationalism) และสำนึกเรื่องเพศ (Gender) นั้นพบว่า การตีความนางงามในฐานะผู้หญิงของโลกมีความเข้มข้นน้อยกว่า และเมื่อสื่อสารกับคนนอกที่ไม่ใช่แฟน (Non-fan) มีแนวโน้มว่า "สำนึกเรื่องชาติจะเข้มข้นกว่าสำนึกเรื่องเพศ" เนื่องจากอัตลักษณ์เรื่องชาติเป็นชุดความหมายที่สามารถใช้ต่อสู้กับการถูกตีตราว่าเป็น "คนไร้สาระ" ที่คนนอกมักหยิบยื่นให้ ดังตัวอย่างหลักฐานการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในกระทู้กล่าวว่า

"ในสังคมประเทศทางตะวันตกหรือสังคมที่เขามีความคิดก้าวหน้าทางด้านมนุษยธรรม เขาถือว่าเป็น เรื่องไร้สาระ เป็นการขายเพศเนื้อหนังมังสา กดขี่ลดเกียรติเพศหญิง มุ่งมันมัวเมาแต่เรื่องรูปร่างหน้าตาภายนอก ไม่สนใจเรื่องความสามารถ หรือ สมอบัญญา หรือ ความนึกคิด ตื่นลึกหนาบาง"

"คิดว่าเป็นเพราะ ประเทศไทยและฟิลิปปินส์ รวมถึงพวกลาติน ยังขาดอะไรหลาย ๆ อย่างที่ทำให้ตัวเองภูมิใจได้ว่ามีดีกว่าชาติอื่น เป็นผู้นำ ตัวท็อป ๆ ของโลก (ไม่นับรวม วัฒนธรรมอาหาร เพราะทุกชาติก็มีหมด หลากหลายไป) แล้วพอมีกระแสนางงามเข้ามา แล้วทำได้ดี ก็หันมาเชียร์กันเพราะทำให้ประเทศดูมีหน้ามีตา แข่งหน้าประเทศอื่นได้ มีพื้นที่ในเวทีโลก ง่าย ๆ คือทำให้ตัวเองรู้สึกดี ที่เอาชนะประเทศอื่นได้ อย่างน้อยก็ด้วยความสวย"

ขณะที่การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามเป็นการสื่อสารเพื่อต่อสู้กับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองที่ถูกสังคมกดทับมาตลอดชีวิต

2. การสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนเพจจากตัวบทนางงาม

2.1 อากัปกริยาและร่างกายแบบนางงาม

จากคำสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตผ่านพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ออนไลน์ที่แฟนนางงามได้สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศที่สร้างและสื่อสารจากตัวบทนางงาม พบการสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามได้แก่ การเลียนแบบอากัปกริยา และการออกแบบร่างกายของตนเองให้ “คล้าย” นางงามต่าง ๆ ที่ตนชื่นชอบ

หรือแม้กระทั่งกรณีแฟนนางงามวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาวัยประมาณ 14-16 ปีรายหนึ่งก็ถือเพศสภาพแบบชายรักชายที่ผู้วิจัยได้สังเกตผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กนั้น พบว่าเธอได้ใช้พื้นที่กิจกรรมกีฬาสีของโรงเรียนมัธยมที่เธอศึกษาอยู่คือ โรงเรียนอานาจเจริญ จ. อานาจเจริญ ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงาม ซึ่งเธอได้สร้าง และสื่อสารอัตลักษณ์แบบนางงามมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017 มาริญา พูนเลิศลาภ มาสร้างตัวตน และสร้างพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในโรงเรียนมัธยมของเธอ

การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของเธอนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างอำนาจต่อรองด้วยตนเองในการเปิดพื้นที่เพื่อทำการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงาม ที่เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ทางเพศแบบผู้หญิงนางงามมาสร้างตัวตนและสื่อสารออกมาผ่านพื้นที่กิจกรรมพิเศษในโรงเรียนที่อาจทำได้ยากในวันเรียนปกติที่ต้องใส่เครื่องแบบนักเรียนตามเพศวัฒนธรรมแบบผู้ชาย ซึ่งการนำอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามมาสร้างตัวตน และสื่อสารออกมาผ่านพื้นที่ดังกล่าวอาจวิเคราะห์ได้ว่าแฟนนางงามคนดังกล่าวมีความต้องการถ้อยบททางเพศแบบผู้หญิงนางงามผ่านการแต่งกาย ความพึงพอใจในเรื่องเพศวัฒนธรรมแบบ “ผู้หญิงนางงาม” ได้ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ โดยเปิดพื้นที่ของตนเองในงานกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ต่อรองกับการครอบงำและการบังคับด้านเพศวิถีของสังคม

ภาพที่ 1 แฟนนางงามชายวัยรุ่น (ซ้าย) สื่อสารความเป็นนางงามแบบมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017

นางสาวมาริญา พูนเลิศลาภ (ขวา) นำมาสร้างตัวตนผ่านพื้นที่งานกีฬาสีของโรงเรียน

ที่มา: นพเกล้า เกศเกษ (2560), <https://www.facebook.com/groups/tpageant/>

การสร้างตัวตนทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ อาจเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้เรื่อง การถือบทบาททางเพศแบบเพศวัฒนธรรมผู้ชายที่สังคมมักกำหนดให้ผู้มีเพศสรีระแบบชาย ถือบทบาทแห่งความเป็นชาย เช่นการแต่งกายแบบผู้ชาย อาทิปกริยาแบบผู้ชาย ในขณะที่แฟน นางงามผู้นี้ได้ปฏิเสธการถือบทบาททางเพศที่ล้อตามสังคมผ่านการสื่อสารอัตลักษณ์แบบ นางงามที่เธอได้นำมาสร้างและสื่อสารตัวตนในแบบฉบับของเธอ และอาจวิเคราะห์ได้ใน ขณะเดียวกันว่า กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของแฟนที่สามารถใช้ตัวบทแห่งความชื่นชอบเพื่อเติม เต็มจินตนาการเรื่องเพศเพื่อชดเชยความรู้สึกขาดพร่องเกี่ยวกับการถือบทบาททางเพศที่อาจ ขาดหายไปหรืออาจทำไม่ได้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่

ในขณะเดียวกัน การที่แฟนนางงามรายนี้ได้นำภาพที่ตนสร้าง และสื่อสารอัตลักษณ์แบบ นางงามมาสร้าง และสื่อสารผ่านพื้นที่งานกีฬาสีของโรงเรียนที่เธอเรียนอยู่ในสื่อเครือข่ายสังคม ออนไลน์เฟซบุ๊กทั้งในหน้าบัญชีส่วนตัวที่โดยตั้งสถานะกระทู้นี้เป็นสาธารณะ (การตั้งค่าสถานะให้ บุคคลทั่วไปสามารถเข้าชมรูปภาพนี้ของตนได้โดยอิสระ) และการนำรูปภาพดังกล่าวสื่อสารผ่าน พื้นที่แฟนคลับ T-Pageant ร่วมด้วย อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่ที่หลากหลายเพื่อสื่อสาร อัตลักษณ์ความเป็นนางงามแบบ “มารีญา” ที่เธอสร้าง และสื่อสารมาสร้างตัวตนผ่านทรงผม การตกแต่งใบหน้าด้วยเครื่องสำอาง และการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายโดยต่อยอดตัวบทมาจาก “มารีญา” รวมถึงเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นแฟน และการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็น ชายผู้ต้องการถือบทบาทแบบเพศวัฒนธรรมแบบนางงาม ผ่านพื้นที่ที่มีลักษณะ “เปิดเผย” ซึ่ง ได้แก่ พื้นที่ในสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งบัญชีส่วนตัวและในกลุ่มแฟนคลับ พื้นที่งานกีฬาสี ของโรงเรียน และรวมไปถึงรูปภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามของเธอยังถูก สื่อมวลชนกระแสหลัก คือรายการข่าวสถานีโทรทัศน์เรื่องเล่าเช้านี้ทาง ไทยทีวีสีช่อง 3 นำไป เสนอออกอากาศในช่วงที่มี “กระแสมารีญา” ซึ่งนับเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบ นางงามที่ยิ่งไปกว่าแฟนนางงามบางรายที่อาจสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นแฟนนางงามและ สื่อสารการอัตลักษณ์นางงามที่นำมาสร้างตัวตนได้อย่างจำกัด ดังกรณีของไก่ แฟนนางงามวัย 46 ปีที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่าตนสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในพื้นที่ “ห้องน้ำ” เนื่องจาก กลัวคนที่บ้านเห็น”

เรื่องเล่าเช้านี้ ชาวเน็ตโพสต์ภาพ 'น้องมาริญา' อวดโฉมชุดราตรีในงานกีฬาสิริ ร.

ภาพที่ 2 อัดลัษณ์ทางเพศแบบนางงามของแฟนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน

ที่มา: เรื่องเล่าเช้านี้ (2560), “ชาวเน็ตโพสต์ภาพ ‘น้องมาริญา’ อวดโฉมชุดราตรีในงานกีฬาสิริ ร.”,

<https://www.youtube.com/watch?v=S4TJqE6vp-c>

การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ อาจเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้เรื่องการถือบทบาททางเพศแบบเพศวัฒนธรรมผู้ชายที่สังคมมักกำหนดให้ผู้มีเพศสรีระแบบชาย ถือบทบาทแห่งความเป็นชาย เช่นการแต่งกายแบบผู้ชาย อากัปกริยาแบบผู้ชาย ในขณะที่แฟนนางงามผู้นี้ได้ปฏิเสธการถือบทบาททางเพศที่ล้อตามสังคมผ่านการสื่อสารอัดลัษณ์แบบนางงามที่เธอได้นำมาสร้างและสื่อสารตัวตนในแบบฉบับของเธอ และอาจวิเคราะห์ได้ในขณะเดียวกันว่า กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของแฟนที่สามารถใช้ตัวบทแห่งความชื่นชอบเพื่อเติมเต็มจินตนาการเรื่องเพศเพื่อชดเชยความรู้สึกขาดพร่องเกี่ยวกับการถือบทบาททางเพศที่อาจขาดหายไปหรืออาจทำไม่ได้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่

การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ผ่านพื้นที่งานกีฬาสิริโรงเรียน พื้นที่สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยตั้งค่าผู้เข้าชมให้เป็นสาธารณะและพื้นที่แฟนคลับ จนถูกขยายผลไปสู่การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศแบบนางงามผ่านสื่อมวลชนกระแสหลัก จึงอาจนับเป็นการต่อสู้เรื่องการถือบทบาททางเพศที่ทวนกระแสสังคมของแฟนนางงามผู้นี้ และอาจนับเป็นการยึดครองตัวบทนางงามมาเป็นต้นแบบในการสร้างและสื่อสารอัดลัษณ์จนเกิดเป็นอัดลัษณ์ทางเพศแบบผสมผสานระหว่างความเป็นตัวตนเดิม และตัวตนที่สร้างขึ้นใหม่จากนางงาม และสื่อสารอัดลัษณ์ดังกล่าวไปยังคนอื่น ทั้งที่เป็น “แฟน” (Fan) และ ไม่ใช่แฟน (Non-fans)

2.2 การอุทิศตน และ ความรู้ความสามารถแบบนางงาม

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เจาะลึกแฟนนางงามทั้งแฟนผู้ถือเพศสภาพแบบเกย์และสาวข้ามเพศ ได้พบการสร้างตัวตนจากนางงามโดยการนำชุดความหมายที่แฟนได้ตีความนางงามบุคคลต่าง ๆ และมีการสื่อสารอัตลักษณ์บางประการมาสร้างเป็นตัวตนของตนเองในขณะที่ยังคงมีอัตลักษณ์เดิมของตนเองผสมอยู่ จนเกิดเป็นอัตลักษณ์แบบผสมผสาน (Hybridity) ดังกรณีเชรี สาวข้ามเพศวัย 39 ปี เจ้าของตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ซูเปอร์แฟน นางงามจักรวาล จากรายการเกมโชว์ “แฟนพันธุ์แท้” ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่กล่าวไว้ว่า “พี่ชอบการที่ได้คิดทำอะไรเพื่อคนอื่น การทำเพื่อคนอื่น” ซึ่งเชรีได้กล่าวถึง ปุ้ย ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางงามจักรวาล ค.ศ. 1988 ชาวไทย ซึ่งสะท้อนความหมายของการให้ความหมายนางงามว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะและอุทิศตนทำเพื่อคนอื่น โดยภาพลักษณ์ดังกล่าวที่เชรียกตัวอย่าง ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก เนื่องจากภาพลักษณ์ของการอุทิศตนเพื่อเด็กของนางงามผู้นี้ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ ทวีนนท์ คงคราญ (2534) ที่กล่าวถึงภาพลักษณ์ของภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ไว้ในทิศทางที่เกี่ยวข้องกับการอุทิศตนตลอดจนความรู้ความสามารถ และความมั่นใจของภรณ์ทิพย์ที่ฝึกฝนปฏิบัติเดิม ๆ ของนางงามในยุคนั้น โดยเชรีได้ให้สัมภาษณ์ไว้อย่างพร้อมพรั่งเมื่อกล่าวถึงภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนกว่า

“พี่อยากเป็นเหมือนพี่ปุ้ย คือจริง ๆ พี่ปุ้ยเค้าเป็นจุดเริ่มต้นให้พี่ชอบนางงามจักรวาลหลาย ๆ คนมากเลย แต่พี่มองว่าพี่ปุ้ยเค้ามีครบ ถ้าเป็นก๊วยเตี๋ยคือปรุงได้ครบรสอะ พี่ก็เลยอยากเป็นอย่างนั้น เพราะว่าบุคลิก ท่าทาง การพูดการจา การทำอะไรให้คนอื่น พี่เลยชอบเขามาก พี่อยากเป็นนางงามจักรวาลเพราะอย่างนี้แหละ”

นอกจากนี้ การสร้างตัวตนจากชุดความหมายเรื่องนางงามคือผู้มีความรู้ความสามารถ และการสร้างตัวตนให้มีวิธีคิดแบบนางงาม ยังพบจากคำสัมภาษณ์ของน้องต แฟนนางงามชายรักชายวัย 33 ปี ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ชอบวิธีคิดเรื่องความมั่นคงทางจิตใจของพี่นอตกับความเป็นตัวของตัวเอง ทุกวันนี้เวลาหวั่นไหวกับเรื่องอะไรก็ยังคงคิดถึงคำนี้ละ คำว่าความมั่นคงทางจิตใจ แล้วก็ชอบที่เขาเก่งเป็นผู้หญิงที่เป็นนักบิน ตอนประกวดเป็นนักบินฝึกหัด ตอนนี่ 13 ปีผ่านไปเป็นกัปตันแล้ว คือมันบ่งบอกว่าเค้าคือของจริงที่พูดไว้คือทำจริง พี่ตัวเองได้จริง เลยมองว่าเค้าเป็นแบบอย่างในเรื่องนี้ได้ดีเลย”

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวของน้องต แฟนนางงามชายรักชายที่กล่าวถึงการให้ความหมายนางงามผู้ที่ตนชื่นชอบและถือเป็นหนึ่งในแบบอย่างการดำเนินชีวิตด้านวิธีคิด สะท้อนการให้ความหมายของนางงามที่ว่า นางงามคือผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จนแม้กระทั่งนำวิธีคิดของนางงามมาสร้างอัตลักษณ์ด้านวิธีคิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นความผูกพันที่สะท้อนการฝังลึกลงไปในระดับที่เป็นนามธรรม มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ เช่น

การแต่งกายหรืออากัปกริยา ทว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์แบบนางงามโดยยึดแนวทางการคิดมาสร้างตัวตน ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของเชรี แพนนางงามวัย 39 ปีที่ได้กล่าวว่า

“พี่ป๊าย ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นะคะ เพราะว่าป๊ายเป็น Role Model ทุกอย่างนี่เป็นแบบแผนการดำรงชีวิตของเชรี ทำให้เชรีมีวันนี้ได้ด้วยเพราะพี่ป๊าย เริ่มเรียนภาษาอังกฤษแล้วก็เก่งภาษาอังกฤษเพราะพี่ป๊าย บุคลิก การวางท่าทาง การเดินเหินต่าง ๆ การใช้ชีวิตประจำวัน ทุกอย่างที่เป็นพี่ป๊ายอะคะ เขาเป็น Role Model ให้เรา เพราะฉะนั้นเนี่ยเชรีจะอยากเป็นเหมือนพี่ป๊ายมาก”

สรุปและอภิปรายผล

1. การสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามของแพนปัจเจก

การเป็นแพนปัจเจกของชายรักชายผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยพบว่าเข้าสู่ความเป็นแพน ด้วยตัวแปรที่สำคัญได้แก่ เพศสภาพ ลำบากเรื่องชาติ และรสนิยมชื่นชอบความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารผ่านอัตลักษณ์ของนางงามไทยและนางงามต่างชาติ ที่มีลักษณะเป็น “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ (Extraordinary Woman) จนเป็นที่มาของคำตอบในวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือการตีความของแพนปัจเจกที่ให้ความหมายกับนางงามว่า “นางงามคือตัวแทนของฉัน” “ตัวแทนของชาติ” และ “บุคคลต้นแบบที่ฉันยึดถือดำเนินรอยตาม” ตลอดจนมีการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์บางประการของนางงาม ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านร่างกาย อัตลักษณ์ด้านวิถีคิด และคุณสมบัติทางความรู้ความสามารถแบบนางงามมาสร้างและสื่อสารกับตนเองทั้งในพื้นที่ส่วนตัว ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องนอน เมื่อไม่มีคนอยู่บ้าน ด้วยข้อจำกัดของอัตลักษณ์แบบข้ามเพศที่ถูกกดทับโดยสังคมและวัฒนธรรมที่ตนสังกัดอยู่ ตามแนวคิดตัวตนและอคติทางเพศในสังคมไทย ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545) ที่ระบุถึงอคติทางเพศในสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับการถือบทบาทแบบตรงเพศ และให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบ “รักต่างเพศ” (Heterosexual) และแม้ในปัจจุบันจะพบว่าเปิดเสรีให้กับกลุ่มผู้ที่ถือบทบาทแบบข้ามเพศที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ และละครที่มีเนื้อหาส่งเสริมและเคารพให้เกียรติชายรักชายบ้างแล้ว ทว่าการยอมรับดังกล่าวยังคงอยู่ในวงแคบ และยังคงอยู่ใน “ช่วงเวลาแห่งการต่อสู้”

2. การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแพนนางงาม

จากข้อค้นพบข้างต้นในข้อที่ 1 ทำให้การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในกลุ่มเพื่อนชายรักชายด้วยกันวงแคบ ๆ โดยสื่อที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ คือ การสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มย่อย ในขณะที่แพนบางรายมีความพยายามในการต่อสู้ข้อจำกัดของสังคมและวัฒนธรรมในการถือบทบาทแบบข้ามเพศ โดยสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศผ่านการสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารมวลชนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนตัวและการตั้งค่าผู้พบเห็นเป็น “สาธารณะ”

เพื่อให้ผู้ติดตามบัญชีใช้งานสามารถพบเห็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามที่ตนนำมาสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่อาจเรียกได้ว่า “เป็นอัตลักษณ์ทางเพศแบบผสมผสาน” (Hybridity) เนื่องจากเป็นมีการผสมผสานอัตลักษณ์เดิมที่ตนเองเป็นอยู่ อัตลักษณ์ที่คัดสรรจากตัวบทนางงามและนำมาสร้างตัวตน โดยอาจวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ดังกล่าวผ่านสามมิติ ตามแนวคิดเรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์คือการปรับโฉมหน้าของอัตลักษณ์ที่ขึ้นอยู่กับจังหวะและเวลา และแนวคิดแนวคิดปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ที่ Erving Goffman (1959) ได้เปรียบเทียบโลกนี้ให้เป็นเสมือนโรงละครที่มนุษย์จะปรับโฉมหน้าและอัตลักษณ์ตามบทบาทและสถานการณ์แวดล้อมที่ต่างกันออกไปเหมือนฉากละครต่าง ๆ กล่าวคือ หนึ่ง อัตลักษณ์ที่แฟนมองตนเอง จะใช้อัตลักษณ์ความเป็น “ผู้หญิงนางงาม” สื่อสารกับตนเองอย่างเข้มข้น ในขณะที่อัตลักษณ์ที่แฟนหยิบมาใช้สื่อสารกับบุคคลที่ไม่ใช่แฟนจะเป็นการสื่อสารโดยเน้นไปที่ “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” หรือ “สำนึกเรื่องชาตินิยม” เป็นหลัก ในขณะที่มุมมองของผู้ที่ไม่ใช่แฟนโดยส่วนใหญ่พบชุดความหมาย “เฉย ๆ” “ไร้สาระ” และ “ความสุขของเขา” ส่วนอัตลักษณ์ที่แฟนต้องการให้ผู้อื่นมองพบว่าเป็นอัตลักษณ์ภายใต้ชุดความหมาย “ความสุขของฉัน”, “ศักดิ์ศรีของชาติ”, “ต้องการความเข้าใจ” และ “ต้องการความเคารพให้เกียรติ”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

ข้อค้นพบในประเด็นข้างต้นสามารถนำไปใช้เพื่อทำความเข้าใจการสร้างพื้นที่แฟนคลับที่อาจมีบทบาทเพื่อหลบหนีความลึบหวังในการแสดงออกทางเพศในชีวิตจริง ด้วยการใช้พื้นที่แฟนนางงามเป็นสนามรบและการต่อสู้เรื่องเพศสภาพ และการถือบทบาทแบบข้ามเพศ อันอาจนำไปสู่การทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการสื่อสารมวลชน ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์หรือสื่ออื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศสภาพ สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการผลิตเนื้อหาสารเพื่อ คำนึงถึงและเคารพความเป็นเพศในยุคปัจจุบันซึ่งมีความหลากหลายและมีมากกว่า “ผู้หญิง” กับ “ผู้ชาย”

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากแฟน และแฟนคลับนางงามผู้มีเพศสภาพแบบเกย์และสาวข้ามเพศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานชิ้นนี้เป็นกลุ่มชายรักชาย และสาวข้ามเพศภายใต้เงื่อนไขสังคมและวัฒนธรรมไทย และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลมาเป็นระยะเวลา 14 ปี พบว่าแฟนนางงามชายรักชาย และสาวข้ามเพศที่เป็นแฟนและแฟนคลับนางงาม

นั้นไม่ได้มีเพียงชาวไทยเท่านั้น แต่ยังมีแฟน และแฟนคลับนางงามที่เป็นเกย์ และสาวข้ามเพศ อยู่ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟิลิปปีนส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ได้แก่ เวเนซุเอลา เม็กซิโก บัวโตริโก โคลอมเบีย บราซิล เกย์ และสาวข้ามเพศจากประเทศเหล่านี้ ถือเป็นฐานแฟนคลับใหญ่ของการประกวดนางงามจักรวาล จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่เพศสภาพเดียวกัน แฟนคลับนางงามต่างวัฒนธรรม ต่างพรมแดนเหล่านั้นเสพ และสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามอย่างไร เขาและเธอเหล่านั้นมีข้อจำกัดใดภายใต้เงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม และพรมแดนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

เอกสารอ้างอิง

- ทวิพันธ์ คงคราญ (2534). *บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย พ.ศ. 2507-2531* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชนคณะนิเทศศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ชลธิชา พันธุ์พานิช. (2537). *สิทธิคุณค่าของความเป็นมนุษย์กับการประกวดนางงาม: ทัศนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, กรุงเทพฯ).
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545). *ว่าด้วยเพศ ความคิด ตัวตน และอดีตทางเพศ ผู้หญิง เกย์ เพศศึกษา และกามารมณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน
- สุจิตรา อรุณพิพัฒน์ (2550). *เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมืองคณะเศรษฐศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Banet-Weiser, S. (1999). *The most beautiful girls in the world: beauty pageants and national identity*. Berkeley, Calif: University of California Press.
- Bloul, R. A. D. (2012). Ain't I a woman? Female landmine survivors' beauty pageants and the ethics of staring. *Social Identities Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 18(1), 3-18.
- Cohen, C. B., Richard, W. & Beverly S. (eds) (1996). *Beauty queens on the. Global Stage- Gender, Contests, and Power*. London: Routledge. 1996.
- Erving G. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*, New York: Doubleday Dell Publishing Group, Inc.,.
- Özdemir, B. P. (2016). Building a “Modern” and “Western” image: Miss Turkey beauty contests from 1929 to 1933. *Public Relations Review*, 42(5), 7-14.